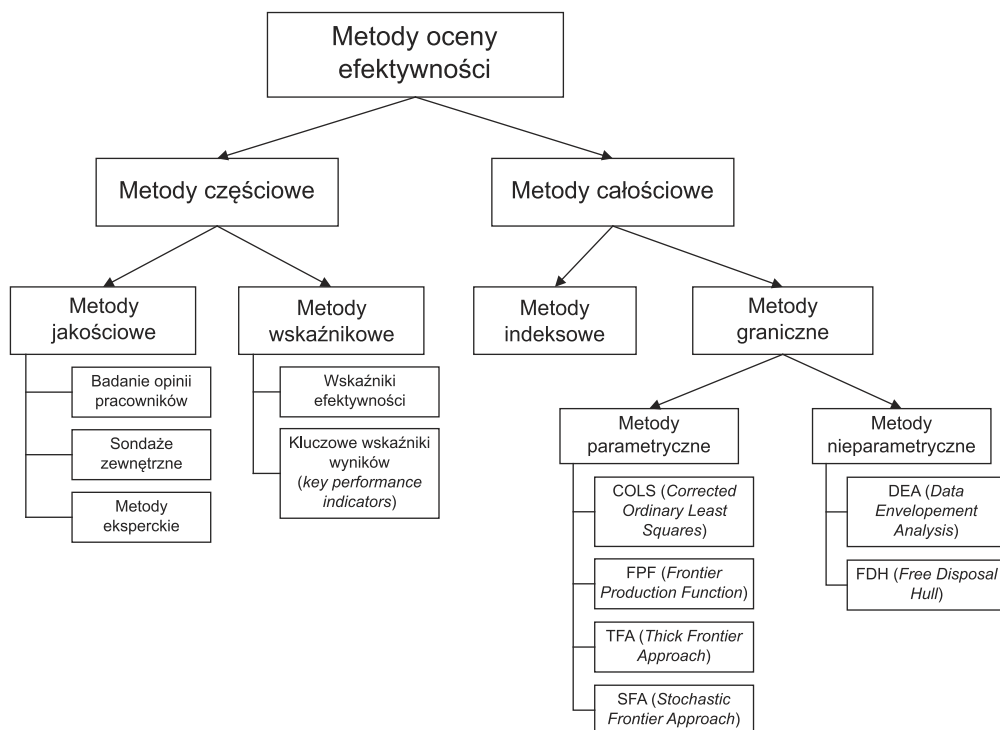

5.1.2. Ważniejsze koncepcje i miary efektywności

Różnorodność mierników stosowanych w ocenie efektywności stwarza pewne trudności w ich klasyfikacji. Badanie efektywności finansowej dotyczy m.in. sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa, w tym wyników finansowych, na podstawie zestawów wskaźników, metod parametrycznych (szacowanie funkcji kosztów) i nieparametrycznych (programowanie liniowe)⁴⁶. W literaturze przytaczanych jest wiele wskaźników, które można wykorzystać do analizy finansowej danej spółdzielni, a ich dobór zależy od celu analizy i celu dokonującego jej podmiotu⁴⁷.

Rysunek 5.10. Metody stosowane do oceny efektywności

Źródło: B. Ziębicki, 2011, *Efektywność w naukach ekonomicznych*, „Biuletyn Ekonomii Społecznej”, nr 2, s. 24.

⁴⁶ M. Capiga, J. Harasim, G. Szustak, 2005, *Finanse banków*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa, s. 275.

⁴⁷ A. Janc, 2001, *Bankowość komercyjna w rozwiniętych systemach bankowych. Studium wybranych krajów*, Wydawnictwo AE w Poznaniu, Poznań.

W aspekcie praktycznym istotę efektywności sprowadza się do badania relacji ogółu efektów (wyników) działania do poniesionych nakładów przy użyciu formuły ilorazowej lub różnicowej⁴⁸. Jadwiga Adamczyk podała ogólny sposób budowy takich wskaźników, twierdząc, że efektywność ekonomiczna jest wyrażana liczbowo za pomocą jednej z trzech postaci relacji między efektami działalności i poniesionymi na nią nakładami. Są następujące postaci tych relacji: różnica efektów i nakładów, relacja (iloraz) efektów do nakładów oraz relacja (iloraz) różnicy efektów i nakładów do nakładów⁴⁹. Te ogólne zasady budowy relacji są uszczegóławiane do specjalizowanych postaci wskaźników efektywności bazujących na cząstkowych i syntetycznych wskaźnikach produktywności wykorzystania zasobów (pracy, kapitału)⁵⁰. Wskaźniki służą nie tylko do pomiaru efektywności, lecz przede wszystkim powinny być używane do oceny wariantów decyzji w zarządzaniu organizacjami w skali mikroekonomicznej i makroekonomicznej. Wybór wariantu (lub procesu) jest najefektywniejszy, jeżeli zapewnia najkorzystniejszą relację między efektami i nakładami⁵¹.

Wskaźniki efektywności łączą w sobie informacje o efektach i nakładach. Są one zbudowane na zasadzie:

- różnicy efektów i nakładów $(E - N)$,
- relacji efektów do nakładów $\left(\frac{E}{N}\right)^{52}$,
- relacji różnicy efektów i nakładów do nakładów $\left(\frac{E - N}{N}\right)^{53}$.

Do ważnych mierników efektywności zalicza się również mierniki efektywności cząstkowej, czyli: wydajność pracy, ziemi i kapitału⁵⁴. Zależnie od celu prowadzonej analizy klasyfikacja mierników efektywności może być oparta na zupełnie różnych kryteriach⁵⁵. Według Augustyna Wosia punktem wyjścia analizy efektywności jest analiza efektywności nakładów, która pozwala określić stopień transformacji nakładów w produkty, mierzony stosunkiem wielkości produkcji do wielkości poniesionych nakładów w jednostkach naturalnych lub pieniężnych (wartościowo). Efektywność nakładów jest zatem

⁴⁸ L. Czechowski, 1997, *Wielowymiarowa ocena efektywności ekonomicznej przedsiębiorstwa przemysłowego*, Uniwersytet Gdański, Gdańsk, s. 12.

⁴⁹ J. Adamczyk, 1995, *Efektywność przedsiębiorstw prywatyzowanych*, Akademia Ekonomiczna, Kraków, s. 33.

⁵⁰ M. Jaworek, A. Szóstek, 2008, *Efektywność bezpośrednich inwestycji zagranicznych polskich przedsiębiorstw*, [w:] *Uwarunkowania i prawidłowości gospodarcze wywierające wpływ na efektywność funkcjonowania organizacji*, T. Dudycz (red.), Wydawnictwo Indygo Zahir Media, Wrocław, s. 12.

⁵¹ R. Garbiec, 2014, *Wykorzystanie mierników efektywności finansowej w zabezpieczeniu społecznym. Studia Ekonomiczne*, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, nr 180, cz. 2, *Dokowania współczesnej myśli ekonomicznej: racjonalność – efektywność – etyka*, cz. 2, *Podjęcie praktyczne*, s. 99–109.

⁵² E. Nowak, 1998, *Ocena efektywności przedsięwzięć gospodarczych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego, Wrocław, s. 10.

⁵³ J. Adamczyk, 1995, op. cit., s. 33.

⁵⁴ *Encyklopedia...*, op. cit., s. 139.

⁵⁵ L. Czechowski, 1997, *Wielowymiarowa ocena efektywności ekonomicznej przedsiębiorstwa przemysłowego*, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk, s. 79.